

Leto XX.

Številka 5.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

D^R. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1904.

VSEBINA.

1. <i>I. Kavčnik</i> : Juristični paberki	129
2. <i>Dr. Rudolf pl. Andrejka</i> : Preosnova zakona o vojaški pristojbini	131
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
<i>a)</i> »Alveus derelictus«, mari »alluvio«?	140
<i>b)</i> Reverz, s katerim se lastnik kakega zemljišča odreče pravici do povračila za škodo po vodi in druge okvare po plovbi ali povodnji, je možno vknjižiti le tedaj, ako se v njem navede najvišja svota, do katere sega zaveza za slučaj, ako se ne izpolni z odpovedjo prevzeta dolžnost (§ 14 obč. zem. zak.). — Ako se v prošnji ne navedejo iste stvarne pravice in bremena, ki naj bi bile predmet vknjižbe, ji ni moči ugoditi	146
<i>c)</i> Pristojnost okrajnih sodišč, kadar presega tožbeni predmet vrednost 1000 K (§-a 56, 60 jur. n.)	152
<i>d)</i> Novac za izdržanje odregjen po oporučitelju na korist neke osebe jeste zapis, te nije izuzet od ovrhe (§ 291 O. R.	154
Kazensko pravo.	
K uporabi §-a 459 k. pr. r.	155
4. Listek.	
<i>X.</i> : Reforma v justici?	157
5. Razne vesti	159

Juristični paberki.

IV.¹⁾

Vknjiženi užitek in prisilna uprava.

Najvišje sodišče je z odločbo 9. junija 1903 št. 8196, »Jurist. Bl.« št. 41 ex 1903, ustavilo neko prisilno upravo nepremičnine, ker je zadaj za zastavno pravico zahtevajočega upnika bil vknjižen užitek celega zemljišča za drugo osebo. Izreklo je pri tem načelo, da je nemerodajno, je li užitek vknjižen pred ali za zastavno pravico zahtevajočega upnika; vsekakor se posega v pravice uživalca.

V »Jur. Bl.« ex 1903 sta se K. M. (št. 43) in dr. Leo Kris (št. 44) izrekla za to, da je bil zahtevajoči upnik gotovo upravičen, izvesti prisilno upravo vsaj za izterjavo zastalih obresti, če že ne terjatve same. Dr. Leopold Spitzer pa je v »Gerichtshalle« št. 93 ex 1903 mnenja, da je zahtevajoči upnik upravičen v vrsti vknjižbe zastavne pravice za svojo terjatev iskati plačilo.

Dr. Hugo Schauer v članku »Befriedigungsrecht und Pfandrecht bei der Zwangsverwaltung« v »Gerichtszeitung« št. 8 ex 1904 pride pod odst. V. do nastopnega zaključka: »Poznejšnja užitna pravica toliko ne more ovirati uvedbe in oprave prisilne uprave, kolikor gre za zahtevo prejšnjega zastavnega upnika do poplačila obresti in letnin (anuitet); kar po poravnavi teh in drugih poprejšnjih zahtev te vrste ostane donosov, pripade uživalcu.

»A contrario« teh izvajanj sledi, da je prisilna uprava za izterjavo glavnice same nedopustna, bodisi da je zanjo vknjižena zastavna pravica ali ne.

Jaz za svojo osebo bi se postavil popolnoma na stališče uvodno napominanega judikata, namreč, da je prisilna uprava v obče nedopustna, ako je dotična nepremičnina obremenjena z

¹⁾ V razpravi pod II. na 103. str. »Slov. Prav.« se je po tisku nekaj besed izpustilo, kar bistveno pači zmisel. Stavek, ki se pričinja na navedenem mestu v 13. vrsti, se pravilno glasi: Ako bi zakon hotel za poravnave drugače . . . bi to gotovo določil, kakor je to določil za poravnave pred borznim rzsodiščem itd.

užitkom, bodisi v vrsti pred zastavno pravico ali za njo, za ono terjatev, radi katere se hoče uvesti prisilna uprava.

Užitek je po §-u 509 o. d. z. pravica, uživati tujo stvar brez vsake utesnitve, a varovaje stvarino (substanco), in po §-u 511 *ibid.* ima uživalec pravico do popolnega donosa. Lastninsko pravico na posameznih pridelkih pridobi s separacijo, a glede stoječih ima (ob končanju užitka) pravico do odškodbe; to sledi iz §-a 519 o. d. z.

Zastavna pravica za kako terjatev se po §-u 457 o. d. z. razteza tudi na pridelke, dokler niso ločeni. S tem pa se obseg zastavne pravice ne križa s pravico užitka. Zastavna pravica ima v sebi samo moč, stoječe pridelke hkratu z nepremičnino pritegniti v fond za poplačilo terjatve (§ 447 o. d. z.), dočim vsebuje uživalna pravica pravico do stoječih pridelkov samih in se ta pravica spremeni ob separaciji pridelkov v lastninsko pravico, ob nehanju užitka pa v odškodninsko pravico. Zastavna pravica torej ne posega v pravico užitka, je ne prikrajšuje.

Prisilna uprava ima po §-u 97 izvrš. r. namen, razdolžiti izvršljivo terjatev z užitki in dohodki nepremičnine in po §-u 119 odst. 2 *ibid.* spadajo k užitkom in dohodkom vsi ob času dovolitve uprave še stoječi in pa že ločeni, a še na nepremičnini se nahajajoči pridelki.

Jasno je torej, da se z dovolitvijo prisilne uprave posega v pravice uživalca, tako v njegov »jus ad rem« glede neločenih pridelkov, kakor tudi v lastninsko pravico glede že ločenih pridelkov. Pri tem je vseeno, če je za dotično terjatev že vknjižena zastavna pravica ali ne, in ali je vknjižena pred ali za užitkom, kajti »jus ad rem« na pridelkih zastavni upnik nima, ampak samo pravico, iskati plačilo terjatve iz njih (§ 447 o. d. z.). Vrstni red vknjižbe tudi zato nima nobenega pomena, ker uživalec z zemljiškoknjižnim vpisom zadobi stvarno pravico užitka, veljavno po zmislu §-a 509 o. d. z. proti vsakemu, tedaj absolutno in ne samo relativno, glede na vrsto vpisa. Vrstni red ima pomen samo za odškodninske zahteve uživalca po zmislu §-a 227 izvrš. r. Tu konkurira uživalec z zastavnimi upniki.

Kar se tiče teze, da je prisilna uprava dopustna vsaj za izterjavo zastalnih obresti in letnin prejšnjih upnikov, je pripomniti nastopno.

Ta teza bi bila tedaj opravičena, ako bi zastavna pravica vsebovala virtualno moč, za poplačilo obresti in anuitet pritegniti pridelke nepremičnine. Take moči pa zastavna pravica nima. Po že navedenem §-u 457 o. d. z. se zastavna pravica v svoji celoti razteza tudi na pridelke. Izraza dobi ta vrednost zastavne pravice ob realiziranju zastavnega predmeta — bodisi prisilnem ali prostovoljnem — v izkupilu, in to za celo terjatev in ne samo glede obresti in letnin.

Tudi iz določbe §-a 120 št. 5 izvrš. r., da je obresti in letnine med prisilno upravo poravnavati neposredno iz doneskov, se za naše vprašanje ne da ničesar sklepati. Ta določba je uporabna edino le v prisilni upravi, izven nje pa nima mesta. Ona služi samo gladkemu razvoju gospodarstva v prisilni upravi. Schauer v svojem navedenem članku pod oddelkom III to poravnanje obresti in letnin z izborna utemeljivijo prišteva celo k razhodu kom prisilne uprave v širšem pomenu.

Edini argument za dopustnost prisilne uprave glede zaostalih obresti in letnin ostane le še določba §-a 512 o. d. z., po kateri »prevzame uživalec vsa bremena, tedaj tudi obresti vpisanih glavníc.« Toda s to določbo se uravnava samo razmerje med uživalcem in lastnikom stvari, ne pa med prvim in zastavnimi upniki. Vsled te določbe uživalec ne stopi v nikako obligatorno razmerje z zastavnimi upniki; za plačevanje obresti je odgovoren samo lastniku (glej Pfaff-Krainz). Zastavni upniki torej na podstavi te določbe nimajo nikakih pravic napram uživalcu.

I. Kavčnik.

Preosnova zakona o vojaški pristojbini.

Spisal dr. Rudolf pl. Andrejka.

Ko se je 27. novembra l. 1901 v sejah proračunskega odseka razpravljalo tedaj posebno pereče vprašanje o zvišanju pokojnin za vdove častnikov in vojaških uradnikov, je bila glavna skrb vlade, dobiti pokritje za te nove izdatke. Našla ga je v novem davku na vozne listke in ga, kakor znano, tudi srečno

spravila pod streho. A že tedaj se je oglasil poslanec dr. Menger in zahteval strožje proračunjevanje, tako da naj se vojaške potrebsčine pokrijejo le iz vojaških dohodkov, sosebno v le-tem slučaju iz vojaško - pristojbinskega sklada. Finančni minister dr. vitez Böhm-Bawerk je tedaj izjavil, da bi se v to moral premeniti ves zakon iz l. 1880, za kar je malo upanja, tem manj, ko bi se moralo ravno poglavje o vojaško-pristojbinskem skladu le dogovorno z Ogrsko prenarediti. Nato je stavil poslanec dr. Schalk še v isti seji predlog, naj se zakon o vojaški pristojbini izpremeni in osnuje po modernih načelih; vojaška pristojbina naj se odmerja in pobira po razmerju dohodkov v rastoči progresiji, sedanja mera 100 fl. na zgoraj naj se pa odpravi.

Od tedaj je bilo vedno češče in močnejše slišati tožbe o zastarelosti tega zakona tako iz krogov prebivalstva, kakor tudi od strani uradov, posebno občinskih; prevladalo je splošno prepričanje, da mora priti do preosnove nepraktičnih in sila zastarelih določb vojaško-pristojbinskega zakona.

In res, kakor nalašč je vlada predložila dne 28. novembra pr. leta natanko dve leti po oni zahtevi dr. Schalka, državni zbornici »načrt zakona«, s kojim se premeni več določb zakona z dne 13. junija 1880 l. drž. zak. št. 70, zadevajočega vojaške pristojbine, vojaško - pristojbinski sklad in podpiranje pomoči potrebnih rodbin mobilizovancev.

Ta načrt prinaša, kakor je razvidno iz člena l. le premembe onih določb, ki se tičejo vojaške pristojbine, nikakor pa se ne dotika drugzega dela zakona iz l. 1880, glede vojaško-pristojbinskega sklada; utemeljuje se to s tem, da je prememba določb glede vojaške pristojbine predpogoj preosnovi vojaško-pristojbinskega sklada, ki pa se mora, kakor že zgoraj omenjeno, vršiti dogovorno z ogrsko vlado.

Predno preidem v podrobno raziskavanje in presojanje novih določb, mi bodi dovoljeno, da navedem glavne nedostatke in pomanjkljivosti starega zakona in obrišem v širokih potezah tiste vzroke, ki so delovali na to, da je ta zakon v razmeroma kratkem času dvajsetih let bolj zastarel nego marsikateri dokaj starejših zakonov in odredb.

I. Nedostatki starega zakona.

Naš zakon o vojaški pristojbini je stopil l. 1880 v veljavo, torej v dobi, ko se je ravno pričel ljut boj med starimi in novimi načeli tako na polju civilnopravnega reda, kakor tudi davčnega zakonodavstva. Da se takrat ni spoznala prodirajoča moč novih, modernih vodil, in da se je le malo ali skoraj nič od njih prevzelo a naš vojaško-pristojbinski zakon, je bila glavna in usodepolna napaka, ki je bistveno pripomogla, da je ta zakon v kratkem času zastarel. Ko je namreč l. 1896 naš državni zbor, pospevši se do res čudovito plodonsne delavnosti, dognal modernega duha polne civilnopravne in davčne zakone, tedaj je bila usoda zakona o vojaški pristojbini bolj ali manj že odločena, in je postala njega odprava, oziroma nadomestitev le vprašanje časa.

Nedostatki in hibe, ki so jih stoprv novi davčni zakoni pri našem zakonu razsvetlili z bengalično lučjo, so v glavnih potezah nastopni:

Kontrola pri napovedbah je sila ovirana in skoraj nemogoča, ker zakon nima kazenskih določeb za slučaj krivih ali nepopolnih podatkov. V novem davčnem zakonodajstvu vlada vseskozi načelo primoranja do vestnih in resničnih izpovedeb, podprto z dokaj strogimi kazenskimi predpisi. Ta nedostatek našega zakona pa ima svoje zle posledice za denarstveno stran, ki je za vrednost davčnega ali pristojbinskega zakona najbolj občutna. Vsled mnogih krivih izpovedeb namreč izgubi država vsako leto precejšnji del prihodkov, ki bi se sicer bili stekali v njene blagajne.

Druga pomanjkljivost je ta, da so se pri tem zakonu uredili razredi ali stopnje plačevanja natančno po vzorcu drugih pristojbinskih zakonov, ne da bi se bilo oziralo na § 3 našega zakona, kjer naletimo na očitne elemente davčnih zakonov. Toda iz teh določeb se takrat niso izvajale logične posledice, in tako najdemo določenih 14 razredov, začenši od 1. razreda s 100 fl., 2. razreda z 90 fl., 3. razreda z 80 fl. itd. do najnižjega (14.) razreda v znesku 1 fl.

§ 3 našega zakona določa sicer, kakor že zgoraj omenjeno, da je vojarino odmeriti po pridobitvenih in imovinskih razmerah,

kakor tudi po čistem dohodku, slednjič tudi po letno predpisani dolžnosti na direktnih davkih; toda te določbe si deloma same nasprotujejo, deloma pa nimajo, kakor n. pr. glede 1. razreda nobenega pomena, ker je znesek 200 K 1. razreda zadnja in neprestopna meja vojarine na zgoraj v zmislu veljavnega zakona. Kakor hitro pride torej kdo v ta 1. razred, se mu lahko prigodi, da plača isto vsoto vojarine kakor drugi, ki je morebiti deset in dvajsetkrat imovitejši od njega.

Na ta način pa izgublja država zopet na leto ogromne svote, ker plačujejo ravno največja premoženja razmeroma jako nizko vojarino.

Pa tudi v drugem oziru so te določbe jako kvarne, morebiti usodepolne, in sicer v socialnem oziru. Ker so namreč velika premoženja tako malo obremenjena in je njih število razmeroma jako majhno, pada vsa teža vojaške pristojbine ravno na gmotno najšibkejše nižje slojeve. Statistika je dognala, da plačujejo ravno nižji slojevi nad 80% pristojbine. Kratek pregled nam to takoj razjasni:

Od l. 1880 do l. 1899 odmerila se je vojarina povprečno: 776.186 zavezancem v znesku 2,312.831 K, od teh :

595.585 zavezancem	XIV. razreda à 2 K	v znesku 1,191.169
116.709 »	XIII. » » 4 »	» » 460.835
36.525 »	XII. » » 6 »	» » 219.149
skupaj . 748.819 odmer		v znesku 1,871.153

Torej 96% vseh odmer spada na nižje slojeve, in ti plačujejo nad 80% vojaške pristojbine. To so dejstva, ki naravnost kriče po preosnovi v zmislu modernega duha, v zmislu pogrešanega obdavčevanja gmotno dobro stoječih stanov.

Kaj pa je pravzaprav pomen vojaške pristojbine? Poročilo o nagibih našega zakona nam da na to kratek, a jasen odgovor.

Nadomestilo bodi vojarina, nadomestilo, ki jo plača oni, ki je oproščen težavnega in trudapolnega, včasih tudi ne-

varnega vojaškega službovanja. Vojarina naj ugladi vsaj nekoliko neprimernost, da se telesno šibkejši povspne v gmotnem in socialnem oziru nad telesno zdravega in krepkega, dočim je ta primoran eno ali več let izgubiti v vojaški službi.

In tu prašamo: kje pa se ta napredek bolj pozna, ako ne ravno v premožnejših stanovih? Navadnemu dninarju je vojaščina mnogokrat še gorko zaželjen smoter in poklic, ki ga vsaj preskrbi in reši skrbi in vsakdanje borbe za obstanek. Toda imovitejšim slojem, ki so jim odprta pota do uradov, do vplivnih mest v trgovinah in različnih podjetjih, tem pomeni včasih eno leto celo življenje, dostikrat pa priložnost, priti do najugodnejših življenjskih razmer. In zato naj pade teža vojarine na premožne sloje, kajti oni pred vsemi drugimi črpajo iz oproščenja do vojaščine največje koristi.

A še tretja točka je, ki govori proti obremenjenju nižjih slojev v zmislu veljavnega zakona: to so pomisleki denarstveno-tehničnega značaja. Statistika nam kaže namreč rastoče padanje dohodkov vojarine ravno v zadnjih treh razredih, ki odločujejo kakor smo zgoraj navedli, gmotni uspeh vojarine.

Tako je bil znesek predpisane vojarine:

leta	v XII. razredu	v XIII. razredu	v XIV. razredu	skupaj
1890	274.422	577.220	1,408.988	2,260.630
1895	178.554	361.044	1,172.170	1,711.768
1899	150.558	289.200	1,137.538	1,577.296
od l. 1890—1899 je padel znesek za:	123.864	288.020	271.450	693.334

Vsota cele predpisane vojarine pa je bila:

l. 1889	2,906.610
l. 1899	1,907.886

torej se je znižala v desetih letih za cel milijon kron.

A to še ni vse. Številke, ki smo jih navedli, se nanašajo samo na predpisano vojarino. Poglejmo, koliko se je te svote v resnici vplačalo. Tu pa pridemo do jako žalostnih za denarstveno vrednost veljavnega zakona naravnost usodepolnih zaključkov.

Vojarine

leta	se je predpisalo	v resnici vplačalo
1889	2,906.610	2,739.007
1899	1,907.866	860.869

Torej skoraj trikrat manj se je že l. 1899 vplačalo kakor pa predpisalo. Proti l. 1889 pa znaša razlika že okoli dva milijona kron.

Kaj pomenijo te številke, hočemo takoj pokazati. Po §-u 11 l. c. imata obe državni polovici iz dohodkov vojarine vplačati na leto skupno svoto 4 milijonov kron za dotiranje vojarinskega sklada, ki je namenjen predvsem podpori in olajšavi vojaških invalidov, častniških vdov in sirot. Od te skupne vsote odpade na avstrijsko državno polovico po številu njenih novincev letni prispevek 2,285.060 K. Ako primerjamo s to vsoto zneske vojarine v zadnjih letih, razvidimo, da s padajočim donosom vojarine konstantno raste število onega zneska, ki ga mora Avstrija doplačevati v vojarinski sklad, in ki je l. 1899 dosegel že višino 1,400.000 K. Namesto da bi prinašala vojarina državi prebitke, kakor je pričakoval zakonodajalec sam v 3. odstavku §-a 11, mora država pokrivati vedno rastoči primankljaj vojarine iz doneska drugih davkov!

Kako ničev, krhel in neplodovit je sedanjí zakon, pa se nam še posebno jasno pokaže, ako primerjamo njega klaverne denarstvene uspehe z ogromnim uradnim aparatom in velikanskim številom spisov, ki jih povzroča odmera, predpisovanje, plačevanje in izterjevanje vojarine. Tudi tu se maščuje na državi sami, oziroma njenih uradih dejstvo, da ji je manjkalo leta 1880 one previdnosti, ki bi jo obvarovala pred tem, da imajo v našem času, času nestalnega, kolebujočega delavskega prole-

tarijata in rastoče premičnosti tudi kmetskega stanu nositi ravno gmotno najšibkejši sloji največji del vojarine.

Večino onih, ki so vojaški pristojbini podvrženi, tvorijo, kakor je že zgoraj razkazano, mali obrtniki, nesamostalni kmetski sinovi, navadni delavci dninarji i. dr. t. A to je nemiren in nestalen živelj, ki hodi s trebuhom za kruhom iz mesta v mesto, iz dežele v deželo — in ostane le tam, kjer se mu ravno nudi boljši zaslužek. Državnim uradom in občinam pa nastane neprijetna in skrajno težavna naloga, zasledovati jih po vseh širnih pokrajinah prostrane Avstrije in poizvedovati njih stanovišča, ki se menjajo v mnogih slučajih skoraj vsakega pol leta. Da ves ta ogromen trud ostane dostikrat brezuspešen, ni treba še posebno poudarjati; in tako se prenese vojarine, ki je ni možno letos predpisati ali izterjati, na drugo leto, in tako od leta do leta naprej. Zaostanki rastejo in končno se jih usmili deželna vlada in jih kot neizterljive izbriše.

Pomisliti pa je, kakšne ogromne stroške povzročajo te poizvedbe, ta ogromni uradni aparat, koliko zlatega časa izgube državni in samoupravni uradi s tem težavnim in nehvaležnim delom in kako klavrn je denarstveni uspeh!

Iz vsega tega je razvidno, da je preosnova dosedanjega zakona postala naravnost državna potreba.

II. Glavne določbe novega zakona.

Ta preosnova naj se izvrši po novi vladni predlogi posebno v teh-le točkah:

Predvsem se bode kontrola pri napovedbah omogočila in podprla z dokaj strogimi kaznimi zoper krive ali nezadostne napovedbe, docela v zmyslu novih davčnih zakonov. Ta denarna kazen znaša v najnižji stopinji 200 K in raste do zneska 5000 K. Vidi se torej, da postanejo te kazni lahko za državo jako izdaten vir novih dohodkov. Že iz te prve določbe same izhaja znatno povišanje donosnosti vojarine, kar je slednjič prvi in zadnji smoter dobrega denarstvenega zakona.

A naš novi zakon hoče biti tudi moderni zakon. Zato se je vzelo v nove določbe načelo progresivnega obdavčevanja imovitejših stanov, a obenem se je določil znesek 1200 K kot minimum za obstanek, tako da je

vsakdo, kojega dohodki so pod to svoto, vajarine prost. S tem pa odpade ravno tisti živelj, ki je dosedaj tvoril največji del vseh; vojaški pristojbini podvrženih oseb, ž njim pa vse ono ogromno in neplodovito obremenjenje uradov in občin, ž njim vsi stroški poizvedovanja in brezuspešnega izterjevanja; ž njim pa odpade tudi krivica, ki se je storila leta 1880, ko se je vsa teža vajarine zvalila na nižje stanove. Ta določba je torej socialno-političen čin prve vrste in tudi v narodno-gospodarskem oziru visokega pomena. Da pa ogromna vsota, ki odpade potemtakem, — videli smo preje, da tvori nad 80% vse vajarine, — ne zapusti prečutne vrzeli, odpravila se je dosedanja meja na zgoraj v znesku 200 K in uvedlo se je v vladnem načrtu načelo, da raste vajarina progresivno, čim večje je premoženje. Kdor je imel n. pr. dohodke v znesku 300.000 K, je plačal preje le 200 K vajarine, sedaj pa plača okroglo vsoto 10.538 K.

Vojarina prične z zneskom 6 K in raste progresivno, naslanjajoč se na osebno dohodarino, samo z razločkom, da sta tukaj po dva razreda spojena v enega: to zaradi tega, da je tarif enostavnejši. Dočim je stari zakon začel od zgoraj, začenja novi od spodaj. Na zgoraj pri novem zakonu sploh ni meje. Toda pristojbina raste od vsake stopinje:

Od 1. do 10. razreda za	8 K
» 10. » 20. » »	55 »
» 20. » 30. » »	265 »
» 30. » 40. » »	300 »
» 40. » 50. » »	750 »

Pri dohodkih	znaša voj. pristojbina
1.200	6 K
10.000	182 »
20.000	458 »
100.000	3.165 »
200.000	6.833 »
300.000	10.538 »

Od 300.000 K naprej raste vojarina v vsakem razredu za 750 K.

Vidi se takoj, da je to ves drug zistem. Velika premoženja so tu jako krepko obdavčena, in že ena sama vojarina izda tu toliko kot tisoči onih po XIV. razredu sedanjega zakona. In koliko manj truda in pisarij in, kar je glavno, skoraj vse te vsote so jako sigurne!—

Še nekaj novega prinaša vladni načrt, in to je zarodniška ali ascendenčna pristojbina. Veljavni zakon pozna sicer tudi takozvano pomožno ali subsidijarno pristojbino, ki jo morajo plačati roditelji tedaj, ako vojaško-pristojbinski zavezanec še nima samostalnega premoženja in ga morajo sorodniki vzdrževati: toda ta pomožna pristojbina ni prišla nikdar do tiste veljave v praksi, ki naj bi jo imela po namenih zakonodajalčevih. Zato se je uvedla po vzoru švicarskih in francoskih zakonov ascendenčna pristojbina, ki jo plačajo starši poleg vojaško-pristojbinskega zavezanca ali pa tudi namesto njega, ako nima slučajno nad 1200 K dohodkov. To je docela upravičena določba, ako se pomisli, da se starši z oproščenjem sina od vojaščine razbremenene dokaj občutnih direktnih in indirektnih stroškov in da jim je s tem tudi ohranjena delavska moč, ki jo kaj koristno porabijo v svojem gospodarstvu. Državi pa priraste s tem zopet znaten del novih virov iz vojaške pristojbine, ki boče po pričakovanju vlade ne le pokril dosedanji primanjkljaj, ampak tudi dohodke iz vojarine sploh znatno povečal.

Naposled prinaša vladna predloga še jako važno določbo, namreč o dolžnosti vseh vojarinskih zavezancev, zglasiti se vsakoletno pri pristojnem uradu. S tem se hočejo odstraniti vsa tista brezštevilna dopisovanja in povpraševanja, ki teže sedaj, kakor smo že zgoraj pokazali, na vseh, posebno pa na občinskih uradih. Moderna smer, ki zastopa in pospešuje načelo ustnosti, je prodrla tudi tu. A te določbe so tem pomembnejše, ker bodo postale osnovne za vso bodočo ureditev vojaške pristojbine. Zglasitve ne bodo namreč služile le za razvidnost vojarinskih zavezancev, ampak pri njih se bodo obenem dobivali oni podatki, ki jih oblastva vsakoletno potrebujejo za priredbo in odmero vojarine.

Da pa postane novi zakon »lex perfecta«, ima svojo sankcijo v dokaj strogih kazenskih določbah, tako glede izpovedeb, kakor glede zglasitve. Vprašanje je le, ako ne tiči v teh kazenskih določbah za politične urade nov vir premnovega dela, ki ga bo povzročalo kaznovanje in kazensko zasledovanje onih, ki so prestopili te določbe.

Ako pregledamo še enkrat vse te nove določbe, razvidimo, da so večinoma namenjene in zasnovane v korist boljših denarstvenih uspehov in zmanjšanja stroškov uradovanja pri odmeri in izterjanju vojarine.

Dosedanji vojarinski sklad je dosegel v 23 letih že znatno višino okroglih 90 milijonov kron, od kojih odpade na delež avstrijske polovice svota 54,394.115 K. Čim večji postaja ta sklad, tem lažje in češče je možno podpirati potrebne vojaške umirovljence, oziroma njih vdove in sirote.

Od novega zakona pričakuje vladna predloga znatno povišanje donosnosti. Povprečna vsota nove vojarine se je proračunila na 2,732.000 K na leto, tako da bi državi ostal še znaten prebitek.

Želeti bi bilo, da postane ta vladna predloga, kakor hitro mogoče, zakon; bilo bi to v interesu nižjih stanov, v interesu uradov, pa tudi v eminentnem interesu države same.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) „Alveus derelictus“, mari „alluvio“?

Tožitelj A. trdi v svoji tožbi zoper toženca B. zaradi odškodnine, oziroma priznanja solastnine in prodaje solastnega zemljišča, da je lastnik zemljišča vl. št. 71 in k temu spadajoče parc. št. 1606 k. o. K. in da so on ter njegovi pravni predniki navedeno parcelo od pamtiveka neomejeno uživali do časa, ko je pred nekaj leti reka Ljubljanica svojo strugo vstran od otoka, ki je lastnina toženčeva, zapustila in je že precej tožiteljevega sveta pod vodo, dočim si je od struge zapuščena tla na stran

otoka toženec vedno dalje prilastoval in vzel v posest. Toženec da ni le v posesti onih parcel, iz kojih je prej sestojal otok in ki merijo skupaj $5021 m^2$, temveč je v posesti tudi onega sveta, koder je prej tekla Ljubljanka in ki tvori parc. št. 1699/3. Ta svet meri $7754 m^2$; za toliko da se je otok vsled izpremembe struge reke Ljubljance povečal, nasproti so se pa zemljišča zmanjšala tam, kamor se je struga pomaknila in koder sedaj Ljubljanka teče in sicer: 1.) tožiteljeva parcela št. 1606 ad K. za del, ki meri $662 m^2$, 2.) dalje parcela št. 1605 ibid., koje lastnik je posestnik C., za del, ki meri $2263 m^2$ in 3.) parceli št. 1607/1 in 1607/2 k. o. K., kojih lastnik je toženec, in sicer pri prvi parceli za del, ki meri $2496 m^2$ in pri parceli 1607 m^2 za del, ki meri $579 m^2$, skupaj $3075 m^2$. — Ako pa voda svojo strugo zapusti, imajo predvsem posestniki zemljišč, katerim novi tek vode škodo dela, pravico, iz zapuščene struge ali njene vrednosti odškodovanje pridobiti. Do odškodovanja iz sveta, ki je po njem prej voda tekla, in je postal travnik z obsegom $7754 m^2$, nima le toženec pravice, marveč tudi tožitelj in sosed C. in sicer po razmerju, kakor so se jima na opisani način zemljišča zmanjšala t. j. po razmerju $662:2263:3075$ tako, da ima tožitelj pravico iz naslova odškodnine si prilastiti $855\cdot522 m^2$, sosed C. $2924\cdot543 m^2$ in toženec B. $3973\cdot935 m^2$ skupaj $7754 m^2$. — Ker se toženec brani stvar izlepa poravnati, se stavi tožbeni zahtevek:

Toženec B. je dolžan pripustiti, da se tožitelj za škodo, koja se mu je povzročila z izpremembo struge reke Ljubljance na njegovem zemljišču vl. št. 11 parc. št. 1606 k. o. Kašelj na ta način odškoduje, da vzame v svojo lastnino in posest od struge zapuščeni svet parc. št. 7699/3 v obsegu $855\cdot522 m^2$ ali pa pripoznati, da je on v takem ideelnem delu solastnik istega od struge zapuščene sveta ter pripustiti, da se ta svet na javni dražbi proda in izkupilo po razmerju solastnine med tožencem in tožiteljem razdeli. —

Iz dejanskega stanu je še dalje posneti:

V Ljubljanci nastali otok parc. št. 537/2 in 537/3 k. o. Sv. A. je nesporno lastnina toženčeva; ta otok se je po mnenju zvedenca pred zadnjimi 30 leti povečal v sedanji obseg in sicer proti levemu bregu Ljubljance; dočim je prej meril $5680 m^2$, meri danes s povečanim svetom (= $1.251\cdot5$) $1.8195 m^2$. — Desni breg

Ljubljanice je ostal od leta 1868 dalje po navedbi obeh strank ozir. mnenja zvedenca isti, levi breg pa leži precej bolj daleč na levo, kajti Ljubljana je na tem bregu izpodjedla in odnesla veliko sveta ter teče sedaj deloma ondi, koder je bila parc. št. 1605 ad K., deloma ondi, koder je bila tožiteljeva parc. št. 1606 *ibid.*, in deloma po parceli št. 1607 toženca; to se pa ni zgodilo naenkrat, ampak polagoma osobito ob nalivih in poplavih in sicer je vsled tega C.-jeva parcela št. 1605 manjša za $2735 m^2$, tožiteljeva parc. 1606 za $970 m^2$ in toženčeva parcela 1607 za $1.1240 m^2$, — a otok je postal na levem bregu večji za $6425 m^2$.

Toženec predlaga zavrnitev tožbeñega zahtevka trdeč, da v tem slučaju ne gre za zapuščeno strugo, tudi ne za svet, ki ga je voda odtrgala in nanesa na parcele 1605, 1606 in 1607, kar je nemogoče, ker deroča voda dotični svet odplavlja naprej, marveč opraviti je z »*insula in flumine nata*«; ta otok nastal je pa že leta 1862 iz naplavljenega sveta od Vrhnike sem. — Tožiteljeve, kakor tudi toženčeve parcele št. 1606 in 1607 ni nič pod vodo, marveč je dotični svet odplavljen in zato je ondi nastopila voda; tedanji lastnik parc. št. 1607 ad K. je vzel otok v last in se je tudi pri kat. arhivu v Ljubljani potrdilo in sicer na predlog občinskega predstojnika; od tačas pa uživa toženec vštveši čas svojih prednikov otok v tem obsegu kakor sedaj t. j. v zarastlem delu, torej že 30 in 40 let in si ga je že priposestoval; da zarastli del otoka obstoja že več nego 30 let, izhaja iz kakovosti in starosti na tem delu rastočega drevja in višine otoka, ki se vsled naplava le v dolgem času more tako razviti. Ne glede na to da je pa postal toženec na podlagi zemljiškoknjižnega stanja »*optima fide*« lastnik celega spornega otoka, kajti pri napravi novih zemljiških knjig se ni nihče oglasil s svojimi dozdevnimi pravicami. Parcela št. 537/2 k. o. sv. A., k koji je prirasel svet, iz katerega se hoče tožnik odškodovati, je bila prej last nekega G. in prednik tožencev J. N. jo je kupil na izvršilni javni dražbi; v dražbenih pogojih pa se ni jamčilo za obseg parcele. — Mapa iz leta 1836 da še ne kaže otoka, vendar pa že ona iz leta 1862. in 1868. v obsegu, kakor je razviden iz zvedenčevega mnenja. —

Iz potrdila kat. mapnega arhiva se konstatuje, da se je obseg otoka do leta 1865. zvečal za 1 oralo 900 □

sežnjev; iz kat. mape leta 1868. je pa razvidna razdelitev tega otoka v dve parceli 537/2 (G.) in 537/3 (občina P.). —

Glasom kupne pogodbe z dne 23. junija 1888 kupil je toženčev prednik parcelo 537/3 k. o. sv. A. od občine P., toženec pa je sprejel od prednika očeta to in še parcelo št. 537/2 ad sv. A. s pogodbo z dne 5. novembra 1896; toženčev prednik pa je kupil parcelo št. 537/2 ad sv. A., kateri je bil lastnik od leta 1862 G., na dražbi leta 1889. —

Po podatkih lokalnega ogleda je ves otok zarastel; koder je bil včasih levi breg Ljubljaniče, je videti nekoliko rupe, ki je bila deloma, ker je ravno deževalo, napolnjena z vodo; na priraslem delu otoka je več dreves do 8 m visokih; desni breg Ljubljaniče je videti nekoliko nižji nego otok, levi pa mnogo višji in ravno ondi se je zajedla Ljubljaniča v travnik spornih strank ter odplavlja zemljo dalje; vsled močnega toka in ker leži otok vstric parcelam spornih strank, je izključeno, da bi voda odkladala odtrgano zemljo pri otoku. —

Večina zaslišanih prič potrди, da je otok tako obsežen, kakor danes, že 30 let; zvišal se je v teku časa z naplavi iz gornjih krajev Ljubljaniče in po vsem prostoru se je paslo že pred tremi leti. —

Zvedenec — agrarni inspektor — je premeril sedanji in prejšnji obseg otoka in prirastek ter dognal, da je postal otok na obeh bregovih večji. Parcele spornih strank so se zmanjšale; otok se je pa tudi vsled preplavov zdatno zvišal; po rasti dreves soditi je moral imeti otok pred 30. leti iste dimenzije, kakor danes. — Sporni svet ni ločen od prvotnega otoka, marveč moli v ves otok samo jezik, ki pa še nikakor ne razdeli vsega otoka v dva dela. —

Prva in druga instanca sta tožbeni zahtevek zavrnili, ker se je smatral sporni svet za »alluvio« toženčevega otoka, a ne, kakor je tožitelj mislil, za »alveus derelictus.« Pravijo namreč razlogi:

Iz celega stvarnega položaja izhaja zelo jasno, da v tem slučaju o zapuščeni strugi ne more biti nobenega govora in nima tožbeni zahtevek nobene podlage ne glede na to, imali toženec kako pravico do spornega sveta, ki je v njegovi oblasti, ali ne.

Tukaj gre za priplavino (alluvio) k otoku, ki je nesporno toženčeva last in je torej tudi sporni svet po §-u 411 o. d. z. toženčeva lastnina. Ako bi pa tudi res bil ves otok ločen po predmetni rupi v samostojna dela, tedaj bi se mogel sporni svet upoštevati le kot nov otok, glede katerega bi se smelo ne glede na vprašanje, ali si ga je že toženec priposestvoval, uporabljati edino le določilo §-a 407 o. d. z. Tožnik A. pa niti sam ne opira svoje zahteve na navedeno zakonito določilo, marveč je stavil odškodbeni zahtevek v zmislu §-a 409 o. d. z. tako, da bi se tožiteljevemu zahtevku tudi v slučaju resničnosti njegove trditve ne moglo ugoditi.

C. kr. najvišje sodišče je z razsodbo z dne 10. marca 1904 št. 2012 vsled revizije tožitelja razsodbo nižjih sodišč potrdilo iz nastopnih razlogov:

Tožitelj A. opira svoj zahtevek na dejstvo, da mu pristojna po §-u 409 o. d. z. kot oškodovanemu lastniku zemljišča povračilo iz zapuščene struge, ker se je s tem, da je Ljubljana v njenem toku breg na strani tožitelja odplavila, povečšal v reki nastali otok, ki je nesporna last toženčeva, le vsled spremenjenega toka reke. Vendar je razprava dognala, da se je otok, ki je nastal v dobi od leta 1826 do l. 1862, na ta način povečšal, da se je z višjih mest blato nižje spuščalo in se otoku prileglo, vsled česar se je otok čimdalje bolj zvišal in se po času dal obdelavati; nasprotno pa je dognano, da se od levega brega, oziroma od zemljišč tožitelja, ki leže ravno vstric otoka, ni moglo nič sveta odnesti na otok in da se toraj otok od te strani ni povečšal.

Uporaba določil §-a 409 o. d. z. pa ima predpogoj, da kaka voda svojo strugo zapusti in po drugi strani teče tako, da nastanejo novi zemljiški kosi, iz kojih zamore oškodovani lastnik sedaj preplavljanega in novo strugo tvorečega zemljišča povračilo zahtevati.

Spremembo vodnega toka in sveta pa je v le-tem slučaju povzročila trajna priplavitev zemlje na otok in pritisek vode na drugo stran in s tem združene naplavi zemljišč na tej strani, pri čemer je izprva toženec in s časoma tudi tožitelj trpel precej izdatno zmanjšanje sveta, ob bregovih ležečega. Takšnega polagoma se vršečega premikanja pa ni moči spraviti pod pojem

»zapuščene struge,« marveč je to smatrati za priplavino v zmislu §-a 411 o. d. z., ki tvori iz priplavljene zemlje naravni prirastek obrežja, na kojem se priplavina vrši. Ako se pri tem voda na drugo stran stisne in tako lastnikom obrežja škoda dela, še nikakor ni utemeljena odškodninska zahteva na strani sosednih lastnikov.

Revizija, sloneča na nepravilni pravni presoji, še tudi uveljavlja, da svet, iz katerega se odškodnina zahteva, ni spojen s prejšnjim otokom (parc. 537/2 in 537/3), marveč da je ločen od otoka po nekaki dolini ali »votlini«, skozi katero voda teče, da torej označenega sveta ni imeti za priplavino. To pa nasprotuje lokalnemu ogledu, po katerem je svet na gorenji strani z otokom zvezan, dočim izpovedbe že zaslišanih prič in po novih pričah ponujeni dokaz o tem, da po tej dolini vedno voda teče, ki zemljišče od otoka loči, ne utegnejo nasprotno tega dognati, kar se je že ugotovilo po ogledu, namreč, da sporna zemlja od prvotnega otoka ni ločena, ampak da dolina le na spodnji strani nekako v podobi jezika v otok sega, ne da bi ga razdelila v dva kosa. Sploh pa bi ta okolnost imela le pomen, ako bi šlo za svet, koji bi se bil odnesel od poškodovanega obrežja na otok; to pa se ni moglo zgoditi vsled krajevne lege kakor dognano v lokalnem ogledu.

V reviziji poudarjene pomankljivosti postopanja pa tudi radi tega niso pomenljive, ker, ako bi se hotelo s tem dokazati, da prepirni svet ne visi skupaj s prejšnjim otokom, bi se moralo omeniti, da je nastal v zmislu §-a 407 o. d. z. nov otok. Tožbeni zahtevak pa nima v mislih uporabe §-a 407 o. d. z., ki ustanovlja čisto druga načela, nego § 409 o. d. z. Tožitelj se vpira izrecno na določila §-a 409 o. d. z., koja pa tu ne veljajo, ker sta nižji sodišči popolnoma zakonito razsodili, da v tem slučaju ne more biti govora o zapuščeni strugi.

K. W.

6) Reverz, s katerim se lastnik kakega zemljišča odreče pravici do povračila za škodo po vodi in druge okvare po plovbi ali povodnji, je možno vknjižiti le tedaj, ako se v njem navede najvišja svota, do katere sega zaveza za slučaj, ako se ne izpolni z odpovedjo prevzeta dolžnost (§ 14 obč. zem. zak.) — Ako se v prošnji ne navedejo iste stvarne pravice in bremena, ki naj bi bile predmet vknjižbe, ji ni moči ugoditi.

C. kr. okrajno sodišče v Idriji je s sklepom z dne 4. novembra 1902 dnev. šte. 511/2 v zmislu §-a 94 odst. 3 in 4 zemlj. zak. zavrnilo prošnjo c. kr. finančne prokurature kot zakonite zastopnice c. kr. erarja za vknjižbo pravice iz reverza pri zemljišču vlož. šte. 10 kat. obč. S.

Razlogi.

Razsoja te prošnje je zavisna od presoje in rešitve vprašanja, kake pravne veljave je reverz, na čigar podlagi se vknjižba zahteva, ter kake pravice in zaveze so se v njem ustanovile. Po vsebini reverza se je med c. kr. erarjem in med posestnikom J. M. v bistvu dogovorilo nastopno:

1.) J. M. se je odrekel pravici do odškodbe za škodo po vodi in druge okvare po plovbi ali po povodnji; 2.) prevzel je zavezo, da povrne vso škodo, ki bi vsled naprave in obrata nastala erarju glede ribolovne pravice, katera mu pristojna v potoku K.; 3.) dovolil je, da se sme hoditi po dozdevno njegovem obrežju, ako erar izvršuje ribolovno pravico; 4.) erar si je pridržal ribolovno pravico v rakah, katere napravi J. M. za pritok in odtok vode. —

Pri pregledu posameznih točk pogodbe se je nastopno pokazalo:

Ad 1.) Skoraj ni možno dvomiti, da vprašljiva odpoved glede zahtevka odškodbe ni niti zemljiška služnost, niti kako realno breme.¹⁾ Vsekakor pa vsebuje omejitev lastnine, kajti k isti obilnosti pravic, iz katerih je sestavljena lastninska pravica, spada gotovo tudi lastnikova pravica, da sme zahtevati odškod-

¹⁾ Glej Sturm »Ueber das Wesen der Baureverse«, Gerichts-Zeitung šte. 3. I. 1903.

nino, ako se njegovi lastnini krivično dela škoda. Pravica do odškodbe je tedaj le nekak izvirek lastninske pravice, in če se ta omeji, je to omejitev lastnine.

Utegnilo bi se trditi, da se more takšna omejitev lastnine vpisati v zemljiško knjigo s pomočjo zaznambe v zmislu §-a 20 zemlj. zak., pri čemer se bi bilo ozirati le na prednostno načelo. Ta nazor bi tudi na videz podpiralo besedilo dekreta dvorne pisarne z dne 27. aprila 1820 šte. 1660 zb. pr. zak., ki je izdan na vsa deželna oblastva ter strogo nalaga vsem, c. kr. dvorni pisarnici podrejenim oblastvom, pod odgovornostjo dotičnih uradnikov, skrbeti za to, da se reverzi, katere izdajo hišni ali zemljiški posestniki uradu za vodne stavbe ali kakim drugim javnim oblastvom, in vse pri tem sklenjene zaveze vselej nemudoma vpišejo v dotične deželne in zemljiške knjige.

Temu nasproti je pa uvaževati, da bi se navedeni dekret zamogel upoštevati k večjemu kot instrukcija za erarska podjetja in oblastva. Gotovo je le-tem skrbeti, da se vprašljive zaveze vknjižijo, vendar se mora to izvršiti na način, katerega predpisuje in trpi zakon. Nikakor pa ni imel navedeni dekret tega namena, kako premembo povzročiti v materialnem pravu ali pa dati zemljiškoknjižnemu sodniku vezljiva navodila glede knjižnega vpisa. Ob nasprotnem mnenju bi bilo vsaj priznati, da je vprašljivi dekret razveljavljen po členu IV. obč. zemljiškega zakona.

Glede na to, da se ne da združiti z državnimi napravami, ako se imovinski predmeti trajno podvržejo ali odtegnejo prostemu prometu za vse bodoče čase, je tudi tendenca materialno pravnih določil našega zasebnega prava ta, da se lastnina, ki je itak podvržena mnogobrojnim utesnitvam, ohrani prometu prosta od preprečenih omejitev. Zato je prišlo v praksi s pripomočjo judikature vrhovnega sodišča do nazora, da zamorejo le take omejitve lastnine tvoriti predmet zemljiškoknjižnega vpisa, katerim pristojna bistvo stvarnih pravic ali glede katerih zakon izrecno dopušča, da se jim podeli s knjižnim vpisom absolutna veljava, kakor predkupna, rešilnokupna in rabokupna pravica. Nobenega teh pogojev ni v tem slučaju. Knjižna zaznamba vprašljive odpovedi je pa po §-u 20 zem. zak. zato nedopustna, ker tu ne gre niti za kako pravno posledico, ki bi bila uteme-

ljena v predpisih zemljiškega zakona ali civilnega pravnega reda, niti za poočitbo kakega zasebnega razmerja.

Vprašljivi reverz bi torej glede ravno pretresanega odstavka mogel biti veljaven le toliko, kolikor velja obligatorna zaveza med pogodniki sploh, a proti tretjim osebam pa ne bi mogel niti z vpisom vstvariti nikake stvarne ali absolutne pravice in je radi tega njega zemljiškooknjižni vpis nedopusten.

Le s pomočjo §-a 14 zem. zak. se bi večkrat omenjena odpoved dala spraviti v okvir po zemljiškem zakonu urejenega formalnega prava. V tem slučaju bi morala biti združena z listino o zastavnopravni dovolitvi. Ker se je J. M. odrekel pravici do odškodbe za škodo po vodi, ki bi mogla nastati na njegovi vodni zgradbi, bi bilo moči vrednost vodne zgradbe vzeti na najvišji znesek, do katerega je J. M. odgovoren. Potemtakem pa bi moral reverz obsegati razen odpovedi tudi dovolitev zastavne pravice te vsebine, da J. M. dovoli vknjižbo zastavne pravice do omenjenega najvišjega zneska na svojem zemljišču v korist c. kr. erarja v zavarovanje njega povračilnih terjatev, ki bi nastale, ako se ne bi izpolnjevale prevzete dolžnosti. Na ta način bi bilo možno ustvariti absolutno pravo, ki bi bilo veljavno nasproti vsakemu pridobitelju zemljišča.

Ad 2.) Zemljiškooknjižni vpis zaveze J. M. glede odškodbe bi bil možen pač le v obliki pridobitve zastavne pravice. Če pa je terjatve, ki nastanejo iz naslova odškodbe, zastavno pravno zavarovati, treba je v listini, na podlagi katere se naj bi zvršil vpis, ali vsaj v prošnji sami navesti kak najvišji znesek, do katerega sega kredit ali odgovornost (§-a 14 zem. zak.). Na to pa stranki pri izdaji reverza sploh nista mislili. V prošnji se niti ne omeni, če se želi pridobitev zastavne pravice. Ker nedostajajo pogoji §-a 14 zem. zak., je izključena dovolitev vknjižbe ali predznambe zastavne pravice.

Ad 3.) Naj bi bil pravi nazor, da ni nikak razlog zavrnitve, če se ni formalno korektno stavila prošnja za vknjižbo, če je le vpis utemeljen po vsebini dotične listine. Vendar tega načela se je trdno držati, da treba v prošnji navesti vsaj kakovost pravice, ki se naj bi vpisala, n. pr. lastninska pravica, služnost ali zastavna pravica itd., da ne pride zemljiškooknjižni sodnik v na-

sprotje s predpisom §-a 96 zem. zak., po katerem se več ali kaj drugega, kakor kar je stranka zahtevala, ne sme dovoliti.

Prošnja, v kateri se, kakor tukaj, zahteva edino le vknjižba iz reverza pristoječih pravic, skladala se bi k večjemu s stanjem zakonodajstva v času, preden je stopil zemljiškoknjižni zakon v moč, nikakor pa ne ustreza predpisom slednjega. Že iz tega razloga samega bilo bi prošnjo zavrniti, ker mora sodnik vendar natanko vedeti, kako pravico hoče stranka vpisati v zemljiško knjigo. Kako pa naj bi on to vedel, ko niti strankama samima, kakor je razvideti iz sestave predmetnega reverza, ni popolnoma jasno, kake pravice sta hoteli ustanoviti z reverzom.

Potem, ko je bil govor o dveh različnih pravnih razmerah, navaja se v pogodbenem členu pod št. 3) navidezna služnost (§ 479 obč. drž. zak.) Če zahteva prosilka vpis tudi te služnosti, ne more tega sodišče vedeti pri najboljši volji, in ker se noče pregrešiti zoper predpis §-a 96 zem. zak., ne preostaja drugega kakor zavrnitev prošnje.

Ad 4.) To, kar se je navedlo pod št. 3), velja tudi glede pridržka ribolovne pravice. Vprašati se pa bi bilo tu, ali ni glede na §§ 5 in 9 zadnji odst. zakona z dne 18. avgusta 1888 št. 16 dež. zak. za Kranjsko iz leta 1809 nedopusten vpis ribolovne pravice kot obligatornega pravnega razmerja?

Razen teh posebnih razlogov zavrnitve pa je omeniti še nekega splošnega razloga.

V reverzu, na čigar podlagi se zahteva vpis, navajajo se le dajatve, oziroma dolžnosti, katere je J. M. prevzel. Le-ta se je odrekal zelo važnim pravicam. Kako vrednost obsega odpoved glede pravice do odškodbe za škodo po vodi in plovbi, je očitno razvideti iz določb §§-ov 25—43 zakona z dne 3. decembra 1852 št. 250 drž. zak., ki urejuje postopanje pri škodi po plovbi. H kakemu povratnemu odplačilu se je pa zavezal c. kr. erar? Iz reverza ni nikakor posneti, v čem bi obstalo erarjevo vračilo.

Kakor je razvideti iz vsebine reverza, obsega ta darilno odpoved pravic na strani J. M-a. Za darilne pogodbe brez dejanske izročitve — o kaki izročitvi ni moči tukaj govoriti tudi tedaj, če bi se sklicevalo na § 1444 obč. drž. zak. — je pa potrebna notarska oblika po §-u 1 zakona z dne 25. julija 1871 drž. zak. št. 76.

Ker večkrat omenjeni reverz ne ustreza tudi temu predpisu, je bilo prošnjo zavriniti tudi po §-u 26 zem. zak. —

Rekurzu c. kr. finančne prokurature, v katerem se je poudarjalo, da je smatrati zgoraj v razlogih prvega sodnika pod št. 1) navedeno odpoved za realno breme, proti čigar vknjižbi ni bilo nikoli nikakega zadržka, je c. kr. deželno sodišče v Ljubljani kot rekurzno sodišče s sklepom z dne 15. decembra 1902 R III 248/2-1 ugodilo in na podlagi reverza z dne 12. oktobra 1902 dovolilo pri zemljišču J. M-a, vknjižbo c. kr. erarju temeljem navedenega reverza pristojecih pravic.

Razlogi.

Podlaga predmetni zemljiškoknjižni prošnji je reverz z dne 12. oktobra 1902, katerega je izdal J. M. c. kr. erarju o priliki zgradbe vodne žage itd. S tem reverzom, ki obsega vse, kar zahteva § 32 zem. zak., je J. M.:

1. za se in svoje posestne naslednike se odrekel vsem pravicam do odškodbe za škodo po vodi in druge okvare, ki bi mogle nastati na vodni žagi, kovačnici, mlinu, jezu in na rakah za pritok in odtok vode, bodisi da izvršuje plovje v potoku K. erar sam ali pa z njega dovolitvijo kak zasebnik; 2. se zavezal, te vodne naprave tako zgraditi in izvrševati, da se voda v potoku K. (pod zavezo povračila škode) ne onečisti in se ne krati ribolovna pravica c. kr. erarja na omenjenem potoku; 3. c. kr. erarju v to svrhu, da zvršuje tudi v rakah, ki se napravijo, ribolovno pravico — kar je J. M. še izrečno priznal — dovolil, da se sme neodplačno hoditi po obeh obrežjih ob rakah.

Iz teh določil reverza je sklepati:

Ad 1.) da mora vsakočasni lastnik napominanega zemljišča, oziroma zgradeb in naprav, ki se, zvrše v korist erarja, za stran te nepremičnine nekaj — namreč v reverzu označeno škodo — trpeti; *ad 3.)* da pristojna erarju, oziroma njegovim organom pravica, da se o priliki vršitve ribolovne pravice, katero ima po zakonu (§-a 5 dež. zak. za Kranjsko z dne 18. avgusta 1888 št. 16 ex 1890) tudi v rakah za pritok in odtok, sme neodplačno hoditi (§ 42 navedenega zakona) po obeh obrežjih ob rakah. — V obeh teh slučajih gre tedaj za služnost v

zmislu §-a 472 obč. drž. zak., kajti v obeh teh slučajih je lastnik zavezan komu drugemu v korist zastran svoje reči nekaj trpeti.

Ad 2.) Tu se je dogovorila neka zaveza glede gotovih dajatev, ki je z napominanim zemljiščem oziroma zgradbami in napravami kot breme združena na ta način, da je vsakočasni lastnik teh nepremičnin zavezan opraviti te dajatve. To je pa bistvo stvarnih pravic v zmislu §-a 307 obč. drž. zak. in ker so te, kakor tudi napominane služnosti po §§-ih 9 in 12 zem. zak. predmet vpisa v javno knjigo, ni nobenega zadržka proti zemljiškoknjžnemu zavarovanju, katero je izvršiti po predpisu §-a 5 zem. zak., in je bilo radi tega rekurzu ugoditi. —

Proti temu sklepu rekurznega sodišča je J. M. vložil revizijski rekurz, v katerem je navajal nastopno:

Iz izpodbijanega sklepa ni razvidno in se vsaj iz sestave dovoljujoče rešitve, na katero je voditelj zemljiških knjig vezan, ne da posneti, kake pravice naj se vpišejo v zemljiško knjigo (§ 9, odst. 3, inštr. k zem. zak.). Po le-tej določbi odst. 2 se sodišče, izbiraje izraze, ne sme oddaljiti od zakonitih označeb pravic, katere je vpisati v zemljiško knjigo, in s tem je implicite rečeno, da mora sodišče v dovoljujočem sklepu natanko navesti pravice, ki se naj vpišejo. Enako določata §§-a 9, 98 zem. zak. Tem predpisom ne ustreza izpodbijani sklep.

Nazoru rekurznega sodišča ni v tem pritrđiti, da je smatrati odpoved glede pravic do odškodbe za škodo po vodi i. t. d. za služnost ter zavezo, ki je označena v razlogih prvega sodnika pod št. 2), za stvarno pravico, ne da bi bila le-ta natančneje zaznamovana, dasi zasebno pravo pozna le gotove stvarne pravice.

Za razsojo, če gre za kako služnost ali ne, ni merodajna določba § 472 obč. drž. zak. Kakor je teoretično priznано, ni definicija §-a 472 povsem prikladna, kajti prilega se vsaki pravici na tuje reči. Tako mora na pr. pri ročni zastavi lastnik zastran svoje reči v korist upnika nekaj — namreč hrambo po upniku — trpeti, in vendar se ne more trđiti, da je dopustitev hrambe smatrati za služnost. Ravno tako je z dopustitvijo poškodbe.

Pri služnostni pravici je bistven znak pravica do rabe ali prepovedi. Če mora lastnik zastran svoje reči kaj trpeti, mora drugi (služnostni upravičenec) biti upravičen, da sme kako

dejanje, ki mu je koristno, zvršiti na služni reči, tedaj tujo reč rabiti. Da bi pa tukaj pristojala c. kr. erarju kaka pravica rabe lastnine J. M-a, ne more biti govora pri vprašljivi odpovedi glede pravice do odškodbe. Stvar ni taka, da bi c. kr. erar hotel rabiti vodno žago, kovačnico etc., ampak nasprotno J. M. hoče rabiti erarsko vodo. Kvečjemu je J. M. nasproti erarju pridobil služnost.

C. kr. vrhovno sodišče je s sklepom od 27. januarja l. 1903 št. 1205 revizijskemu rekurzu ugodilo ter sklep prvega sodišča iz njegovih, v bistvu prikladnih razlogov obnovilo, ker dotična knjižna prošnja ne ustreza določilom §-a 9 obč. zem. zak., kajti niti v prošnji, niti v reverzu, ki ji je podlaga, niso navedene iste stvarne pravice ali bremena, katere naj bi bile predmet knjižnemu vpisu; nikakor pa ne gre, da bi se iste ustanovile šele potom sodne, izpodbitne interpretacije, tem manj, ker tudi iste določbe vprašljivega reverza, ki merijo na služnost pešpota in zastavno pravico, ne ustrezajo predpisom §-ov 12 oziroma 14 obč. zem. zak., kajti pogreša se v njih kar možno natanka navedba vsebine in obsega dotične služnosti, kakor tudi po številkah določena denarna svota, ki se naj bi zavarovala z zastavno pravico.

H. Sturm.

c) Pristojnost okrajnih sodišč, kadar presega tožbeni predmet vrednost 1000 K (§-a 56, 60 jur. n.).

A je vložila na okr. sodišči v Tolminu tožbo zoper *B* radi priznanja lastninske pravice do hiše in barake, nahajajočih se v vlož. št. 108 kat. obč. O. Tožiteljica ni navedla vrednosti tožbenega predmeta ter je le pristavila koncem tožbe: »Pravni interes na tej pravdi znaša za me 1000 K.«

Okr. sodišče v Tolminu je nato s sklepom dne 11. dec. C 133 3-1 proglasilo za nepristojno iz naslednjih razlogov:

Tožiteljica zahteva naj se razsodi: I. Toženec je dolžan priznati, da je tožiteljica edina in izključna lastnica zemljišč in stavb v vl. št. 108 ad Obloke. II. Toženec je dolžan izročiti tožiteljici posest vseh zgoraj navedenih nepremičnin ter vzdržati se vsakega nadaljnjega motenja tožiteljice v izvrševanju nje lastninske pravice in posesti do prej navedenih predmetov.

Tožiteljica izjavlja, da znaša nje pravni interes v tej pravdi 1000 K.

Toženec je prigovarjal, predno se je spustil v meritorno razpravljanje, stvarno nepristojnost okr. sodišča, češ, da je tožbeni predmet vreden več nego 1000 K in ker ni stavila tožiteljica v zmislu jur. n. alternativnega zahtevka za 1000 K.

Tožiteljica je trdila, da je smatrati tožbo za ugotovitev pravnega razmerja, obstoječega med njo in tožencem, in na zahtevek, naj se zabrani tožencu po ugotovljenem tem razmerju vtikati se v njene lastninske pravice, vsled česar veljaj glede pristojnosti tega sodišča drugi odst. § 56 j. n. in zadnji odst. §-a 60 j. n.

Sodišče pa ne more pritrditi temu mnenju tožiteljice, nego smatra tožbeni zahtevek naperjen na priznanje lastninske pravice tam navedenih predmetov od strani toženca in na njih izročitev v posest tožiteljice, kajti le to se posnema iz vsebine tožbenega zahtevka.

Radi tega in ker je tožiteljica priznala, da ima tožbeni predmet višjo vrednost od 1000 K, ne da bi bila stavila alternativni zahtevek za ta znak v zmislu §-a 56 j. n., je moralo izreči to sodišče v zmislu §-ov 43, 49, odst. 1, j. n., da je nepristojno za razsojevanje o tem tožbenem zahtevku.

Na rekurz tožiteljice je okrožno sodišče v Gorici s sklepom dne 30. decembra 1903 R. III. 170/3-1 razveljavilo zgoraj navedeni sklep ter ukazalo prvemu sodniku, da razpiše glavno razpravo ter »in merito« sodi brez ozira na razlog nepristojnosti v izpodbijanem sklepu.

Razlogi.

Ako se tožitelj ne izreče pripravljenega sprejeti namesto zahtevane reči določeno vsoto denarja ali ako isti ne stavi alternativne zahteve (§ 56, odst. 1 j. n.), potem mora v tožbi navesti vrednost ne v denarnem znesku obstoječega spornega predmeta (§ 56, odst. 2. j. n.).

V letem slučaju je tožiteljica v tožbi izjavila, da znaša pravni interes na tej pravdi za njo 1000 K in s tem je navedena vrednost spornega predmeta. Ta v tožbi navedena vrednost spornega predmeta pa je vsled §-a 60, odst. 4 j. n. glede na pristojnost obvezna tako za sodišče, kakor za nasprotnika. To-

ženec nima torej proti temu nikakega ugovora in sodnik se ne sme ozirati na tak ugovor.

Rekurzu je radi tega bilo ugoditi ter razveljaviti izpodbijani sklep in naložiti prvemu sodniku, kakor je navedeno v dispozitivnem delu.

Na revizijski rekurz toženca je c. kr. vrhovno sodišče z odločbo dne 1. marca 1904 št. 2197 potrdilo odločbo druge inštanice iz v glavnem utemeljenih njenih razlogov.

d) Novac za izdržanje odregjen po oporučitelju na korist neke osebe jeste zapis, te nije izuzet od ovrhe (§ 291 O. R.).

Tjerajući vjerovnik R. zatražio je protiv obvezanika S. na temelju presude i za utjerivanje izvršive tražbine u iznosu kr. 145 : 46, sa kamatama od 6% od 5. dicembra 1900 ovrhu pljenitbom i doznačenjem u svrhu utjeravanja novčane tražbine, što pristoji obvezaniku na osnovu nasljedne uručbenice ddo. 28. septembra 1902 u ime zapisa u iznosu kr. 48 na mjesec, protiv dotičnih baštinika S. S.

Prvostepeni sud zaključkom 15. januara 1904 E 29/4/1 nije udovoljio prijedlogu, jere da se radi o novcu za izdržanje, što pristoji obvezaniku iz zaklade podignute naredbom posljednje volje, te o zapisu izuzetom od ovrhe (§ 291 br. 1 O. R.).

Utočni sud zaključkom 10. februara 1904 R IV. 13/4/2 primio je utok tjerajućeg vjerovnika i udovoljio prijedlogu iz razloga:

Ne može se pristat uz prvog sudca, da novac za izdržanje odregjen na korist obvezanika po pok. S. pripada ovomu na temelju zaklade.

Za ustanovljenje zaklade iziskuje se odregjenje stanovitog dohodka da se poluču neku trajnu svrhu opće koristi ili da se uzdržavaju neke osebe (§ 646 o. g. z.), te je potreban zakonski propis koji priznaje toj imovini jurističku osobnost.

U upitnom slučaju manjka odregjenje sa strane oporučiteljice, da stanovita glavnica ima da uzdržava trajno neke osebe, a manjka i odobrenje političke oblasti. Radi se dakle o zapisu izdržanja, koji se ali ne temelji na zakonskom propisu, i pošto

ne postoji nit slučaj zaklade niti bud kakav ini naveden u §-u 291 O. R., ne ima mjesta uporabi ovog §-a.

Proizlazeć iz uručbenice ddo. 28. septembra 1902, da obvezaniku pripada tražbina od kr. 48 s pram baštinika pok. S., imala se dozvoliti zatražena ovrha, pošto se temelji na jednom ovršnom naslovu, dočim uvjeti postavljeni od oporučiteljice ne mogu vjerovnikom zapisovnika oteti prava, da se osjeguraju i naplate na zapis. Zabrana prodaje i ovrhe, naregijene po oporučiteljici, ima za posljedicu, da obvezanik gubi osobnu sposobnost prodaje i zaloga al nemože, da ragja zakonski propis, kojim se uzimlje vjerovnikom, koji temelje svoje pravo na inom naslovu a ne na rečenoj oporuci, pravo koje se temelji na općem zakonu, da se naplate na tražbini, što no pripada obvezaniku.

U ovom pako stepenu ne može se uzeti u obzir zaprijetjem od pokojnice gubitak zapisa u slučaju prodaje il opterećenja.

Kad bi se pomenuto doznačenje i htjelo smatrati kao tražbinu na hranu, koja so temelji na zakonskom propisu i to gledom na §§ 773 i 795 o. g. z., imala bi se unatoč tome dozvoliti zatražena ovrha, jere § 291, br. 2 O. R. bavi se iznimnim ovršnim slučajem, pa s toga obvezanik imao bi dokazati, da nije sposoban, da zaragjuje i da je prinugjen da žive pomenutim novcem za izdržanje, i pošto po §-u 55, II. st. O. R. nije dopušteno preslušanje stranaka u svrhu riješenja prijedloga za dozvolu ovrhe, slobodno je obvezaniku, u slučaju da dokaže svoju nesposobnost za zaradu, da pita obustavu ovrhe.

Vrhovno sudište svojim zaključkom od 1. marta 1904, br. 3010 nije udovoljilo previdnom utoku i potrdilo je utočni zaključak iz razloga u ovom napomenutim. —ršk—

Kazensko pravo.

K uporabi §-a 459. k. pr. r.

Okrajno sodišče v T. je z razsodbo z dne 13. avgusta 1903 razsodilo, da je Maksimilijan B. kriv prestopka poskušene tatvine po §-ih 8 in 460 k. z. ter ga je po §-u 460 k. z. z uporabo §-a 266 k. z. obsodilo na 12 ur zapora. Proti tej razsodbi je vložila c. kr. generalna prokuratura ničnostno

pritožbo v obrambo zakona in c. kr. najvišji sodni dvor kot kasacijski dvor je z rzsodbo z dne 3. februvarja 1904 št. 1470 za pravo spoznal:

Z rzsodbo c. kr. okrajnega sodišča v T. z dne 13. avgusta 1903 se je kršil zakon, rzsodba se razveljavi, in kazenska stvar vrne okrajnemu sodišču v zopetno razpravo in razsojo.

Razlogi.

Maksimilijan B. se pri glavni razpravi dne 13. avgusta 1903 ni zglasil, dasi je bil nanjo pravilno pozvan. Okrajno sodišče je izreklo zgoraj navedeno rzsodbo v njegovi odsotnosti. Obsodba je stopila v pravno moč, in Maksimilijan B. je naloženo mu kazen prestal.

Toda zoper materijalno pravilnost in zakonitost rzsodbe govore važni pomisleki.

Rzsodba navaja, da je Maksimilijan B. v vodi M., v kateri ima Franc R. pravico ribe loviti, s trnkom ribaril; in ta dejanski stan smatra za prestopok poskušene tatvine. V razlogih se opira rzsodba edino le na orožniško ovadbo. Lahko da objektivni dejanski stan ni dvomljiv; toda zbok difamujočega značaja je bilo pri predmetnem deliktu subjektivno stran natančneje preiskati. Pred vsem je bilo zaslišati obtoženca samega; potrebno prisilno sredstvo je nudil sodniku § 455 k. pr. r.

V toliko je postopanje v formalnem obziru pomankljivo, in je to pomankljivost vsaj deloma obtoženec v svoji indolenci sam zakrivil. Če se je hotelo priti do v pravnem obziru ugovora prostega krivdoreka, je bilo treba hudoben naklep, ki znači tatvino, izrečno ugotoviti.

Ribe ni Maksimilijan B. nobene odnesel, in iz rzsodbe ni posneti, se je li obtoženec zavedal, da sega v tuje premoženjske pravice, in je li ravnal v namenu, pridobiti premoženjske koristi. Pač se bere v tenorju rzsodbe, da je Maksimilijan P. »zavoljo svojega dobička« skušal vzeti rib iz posesti Franceta R., a razlogov za ta izrek ni navedenih, in vendar so taki razlogi že zaradi očividno le neznatne vrednosti predmeta neohodno potrebni. Zato pa je rzsodba, če že ni naravnost pravomotna, vsaj v zmislu §-a 281 št. 5 k. pr. r. nična, kajti nedostaje razlogov za izrek o odločujočih dejanskih rečeh.

V zmislu §-a 33 k. pr. r. stavljenemu predlogu c. kr. generalne prokurature je bilo torej po §-u 292 k. pr. r. ugoditi in kakor zgoraj navedeno razsoditi, in to tembolj, ker bi nastopile za obsojenca, ako bi ostala razsodba neovržena, še mnogo občutnejše posledice, izvirajoče iz obsodbe zaradi difamujočega delikta.

Dr. Rogina.

LISTEK.

Reforma v justici?

Zares hvale vredno početje, ako se tudi pri nas v Avstriji na to dela, da bi se pre naredil staroslavni in starodavni obč. drž. zakonik; ni dvoma, da je reformator, velezaslužni tolmač tega našega zakonika dr. Jos. Unger — pravi mož, kojemu se je poverilo predsedništvo v začasnem odboru za prireditev novih dodatnih zakonov. Znano je, da se hoče reformo uvesti potom »novel«, in ker ni pričakovati glede na raznovrstne težave in zapreke v naši državni skupini, da bi se izvršila čisto nova redakcija omenjenega zakonika v pol stoletju, tudi ni nasprotovati načelu, kako se naj reforma faktično izvede.

Tudi slovanski državljani pozdravljajo Ungerjevo idejo simpatično, in sestava provizornega odbora že tudi kaže, da se bo slovanska individualnost pri novi ureditvi zakona zelo upoštevala; imeni odbornikov dr. Randa in Madeyski jamčita sijajno za to, da se bodo bogati viri slovanskega pravosodstva na korist celote uporabljali pri sestavi novega suplementa k obč. drž. zakoniku.

Povsem umestno bo tudi, kar je justična uprava tudi že sedaj poudarjala, da se sestavi veliki, nekakšen centralni odbor, v kojem bodo zastopani različni stanovi, korporacije, sploh vsi merodajni faktorji, ki so poklicani sodelovati pri tako važnem podjetju. Pričakovati smemo tudi mi Slovenci, da se nam odkaže v tej skupini delavcev za dobro reformo zakona primerno mesto; saj je znano, da se ravno na slovenski zemlji rodijo

velezanimive pravde, in da človeške potrebe nikjer niso enako-merne, ter da se pravo tesno zveže z odnošaji, ki mu kažejo svojo naravno pot. Toliko je tedaj naš strokovni list tudi prizadet na tem velevažnem vprašanju, in ne bode kazalo križem rok držati, marveč pridno segati v delo, ki je namenjeno roditi tudi v naših pokrajinah dobre sadove!

Ako se ozremo po polju slovanske pravniške literature, najdemo toliko dobrega gradiva, da nas ni treba biti sram, in na nas pride etična dolžnost, da izkoriščamo vse naše vire v pro-speh novega modernega zakonika, ki nam bo pokazal, za koliko smo v pravnih stvareh napredovali, in služil zaeno tudi kot kaži-pot, kako se je treba na višini modernega pravosodstva vzdržati.

Vendar še neko reformo bi predlagali, predno se začne s kodifikacijo nove novele; — kaj pomagajo dobri zakoni, ako se v praksi nedostatno izvršujejo!

Z velikim veseljem in še z večjimi nadami smo pričakovali novih civilno-pravdnih zakonov iz leta 1895.; sedaj že gremo v šesto leto in smeli bi že govoriti o bogati žetvi! Ali je res vse tako lepo, popolno, idealno, praktično in koristno, kar smo doživeli izza dobe veljavnosti teh zakonov? Marsikateri delavec na polju pravosodstva iz prejšnjih časov z ramo miga in nikakor ne vidi, da bi bilo vse tako izvrstno, kakor se večkrat piše in govori!

Osobito odvetniški stan z novo prakso ni dokaj zadovoljen, graja se, da individualnost sodnika preveč vpliva na izid pravde, da se pojavlja nekako prevladanje sodniške delavnosti nasproti odvetniški, da se preveč ščitijo stranke glede stroškov i. t. d.; deloma se je konflikt z zadnjega stališča že polegel. Čisto resno pa protestujejo pravico iskajoče stranke, oziroma njih branitelji, to je odvetniki, proti notranji sodni upravi; vsebina rzsodb višjih inštanc in osobito najvišjega sodišča nikakor ne ugaja, in pogostoma se slišijo pritožbe, da si odločbe najvišje instance o enem in istem pravdnem in pravnem vprašanju tolikokrat nasprotujejo! Zares je pomilovanja vredno, ako isto sodišče dobi v taci h vprašanih različne odgovore od najvišjega sodnega dvora. Kam zabredemo, ako se z a k o n i različno tolmačijo, ali ako se e n a k o pravno razmerje čisto enostransko, enkrat tako, drugič zopet drugače presoja?

Nevarno bi bilo na tej poti še dolgo dalje hoditi, zabredli bi v neznosno temo! Vse napreduje, in pravosodstvo naj bi opešalo? Mi torej upamo, da se položaj vitalno spremeni; proč s starim drevesom, ako ne rodi več dobrega sadu, t. j. najvišji sodni dvor naj se pomnoži z delavci, ki so ledino v nižjih inštancah pošteno orali in ki po dolgoletnem trudu niso zase ničesar dosegli! Gotovo ne bi bilo prav, ako bi se najvažnejša mesta pri sodnih dvorih oddajala sodnikom, ki ne stojе na višini popolne praktične in znanstvene izobraženosti; naj se ne bi nikdar protežirali ljudje, ki so večkrat edinole pokazali svoje zmožnosti na kriminalističnem polju, kojim pa manjka prave šole, ki se dobi, ako sodnik mnogo let služi v nižjih inštancah kot adjunkt, okrajni sodnik in svetnik, in ne samo v eni stroki, marveč v vsaki stroki jurističnega delovanja!

Premalo takih dobro in praktično izšolanih sodnikov je na višjih inštancah, in dokler ne pridemo do pravične uredbe, da vsak izkušen sodnik še pred dokončanim 30letnim službovanjem napreduje do višje službe in boljšega materialnega stanja, — ostane vsak trud, vse stremljenje po dobri judikaturi zastonj! — Nič »pro domo«, le naprej po ravni poti pravice in zaslugel

X.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. maja 1904.

— (Prvi shod čeških odvetnikov) se bo vršil letošnje Binkošti v Pragi sporedno s prvim znanstvenim shodom čeških pravnikov. Odvetniški shod prireja »Spolek českých advokátů v králevství českém« in namen mu je, da češko odvetništvo manifestuje svoje zahteve narodne in stanovske, da razodene tudi svoje nazore o važnih vprašanjih časa, zadevajočih pravno vedo in upravo. Osobito se bo na shodu razpravljalo *a)* o zahtevi, da se češki jezik pripusti k javnim razpravam najvišjega kasacijskega, upravnega in državnega sodišča; *b)* o stanju odvetništva češkega; *c)* o reformi najvišjega sodišča in *d)* o zavarovanju v odvetništvu. Ker se ta vprašanja tičejo koristi odvetništva vseh slovanskih narodnosti v Avstriji, pričakuje se udeležba tudi drugih slovanskih kolegov, katerim pripravljalni odbor zagotavlja srečen in prijateljski vzprejem.

— (Iz kronike društva »Pravnika«.) V zadnji seji dne 28. pr. m. je odbor sklenil, da se naj bi društvo udeležilo po deputaciji I. znanstvenega

shoda čeških pravnikov o Binkoštih v Pragi. Nadalje se je dovolilo, da se za »Judicielle Supplemente« prireja v »Slov. Pravniku« izhajajoče odločbe in naslove izvirnih člankov. Tudi se je sklenilo, da se »Slov. Pravnik« daje v zameno z novim časopisom Zgodovinskega društva v Mariboru.

— († Jakob Kaučič), vpok. vodja zemljiških knjig, je umrl dne 17. pr. m. v Ljubljani v visoki starosti 94 let. Častivredni pokojnik zasluži, da se ga »Slov. Pravnik« še posebno spominja ob smrti njegovi. Bil mu je zvest naročnik in čitatelj, kakor je tudi vsa leta bil član »Pravnika«. Milo se nam je storilo, kadar nam je — in bilo je to skoraj vsako poletje — lastnoročno naznanjal, da gre iz Ljubljane na letovišče tja in tja in naj se mu torej list pošilja za njim na počitnice. Sporoča se nam tudi sedaj, da je pokojnik do zadnjega vestno prebiral vsako številko »Slov. Pravnika« in ga celo komentiral. Koliko pa je mož z zlatimi ovratniki, ki dajo, kakor hitro stopijo v pokoj, tudi slovo vsem svojim pravniškim spominom in kaj radi, tudi sredi leta, »Slov. Pravniku!« — Porojen je bil rajni Jakob Kaučič v Gor. Vrsniku pri Žireh dne 19. julija 1810. Gimnazijo je dovršil v Ljubljani, dve leti filozofije pa v Gradcu, kjer je tudi l. 1832 poslušal pravoslovne studije. Dasi je bil izvrsten dijak, mu vendar druge razmere niso dopuščale, da bi bil dovršil »jura«. Služil je pri graščinskih uradih v Račjem in v Sevnici. L. 1848., ko se je preustrojila sodna oblast, je vložil prošnjo na justično ministrstvo v Kromerizu za primerno službo in bil res imenovan za vodjo zemljiških knjig pri uradu v Sevnici. Tu in v Brežicah je služboval do l. 1884., ko je bil na svojo prošnjo vpokojen s popolno plačo. Za svoje vestno in mnogovrstno delovanje je dobil mnogo službenih pohval. Pri ljudstvu vobče in povsod priljubljen, je užival tudi veliko spoštovanje zbog svojega neomahljivega narodnega značaja pri vseh prvih možeh, posebno v slovenskem Štajerju. Od l. 1886. naprej je živel v Ljubljani, tiho, a zanimaje se za vse, kar se je godilo v znamenju narodnega napredka. Imel je visoko in lepo starost. Zapustil je genijalnega sina g. Fridolina Kaučiča, c. in kr. stotnika na Dunaju, in hčer gospo Irmo, omoženo z realčnim profesorjem Fr. Brunetom. — Čast njegovemu spominu!

— (Pravni drobiž.) Notar, ki mu je kakor sodnemu komisarju poverjena zapuščinska razprava, ni upravičen, da bi za dediče napravljali vloge in jih vlagal pri sodišču; za dela, ki jih upravlja kakor sodni komisar, ne sme strankam računati nikakih pristojbin, nego mora prepustiti sodišču, da jih odmeri in izterja. (Odločba disc. senata od 26. novembra 1903 št. 5696. Ger. H. 1904 št. 26) — Notar, ki si da v z njim samim sklenjenim pravnem opravilu zagotoviti pretirane, sokontrahtentu gospodarsko kvarne dobičke, oškoduje tako čast in ugled stanu. (Odl. disc. senata od 5. novembra 1903 št. 17128, Ger. H. 1904 št. 27).

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26; naroča se tudi pri O. Fischerju, knjigotržcu v Ljubljani, na Kongresnem trgu.

